

РЕШЕНИЕ № 187

София, 12.05.2009 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република БЪЛГАРИЯ, Второ наказателно отделение, в съдебно заседание на петнадесети април две хиляди и девета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ГРОЗДАН ИЛИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: ЮРИЙ КРЪСТЕВ

ЕЛЕНА АВДЕВА

при секретар КРИСТИНА ПАВЛОВА и в присъствието на прокурора Антони Лаков изслуша докладваното от съдията Елена Авдева наказателно дело № 124 /2009 г.:

Производството по делото е образувано на основание чл.349 от НПК по касационните жалби от защитника на подсъдимия МЕ. С. и от частните обвинители и граждански ищци Г. П. П. и Д. С. Г. чрез техния повереник против решение № 166 от 30. 12. 2008 г. по внохд № 232 / 2008 г. на Апелативния съд в гр. Б.

В жалбата на защитника на подсъдимия се сочи, че при постановяване на обжалвания акт е допуснато съществено нарушение на процесуалните правила, наложеното наказание е явно несправедливо, а увеличеният размер на присъдените обезщетения за претърпените неимуществени вреди от страна на гражданските ищци не съответства на законите изисквания за справедливост на възмездяването. Според касатора въззивният съд не е изложил мотиви относно отмяната на чл. 66 от НК и не е обсъдил приетите в хода на съдебното следствие писмени доказателства, имащи пряко отношение към процесуалното поведение на подсъдимия и степента на обществената му опасност. Явната несправедливост на наложеното наказание се аргументира с доводи от съдебната практика, която не изключва възможността за приложението на условно осъждане при транспортни престъпления, извършени от водачи на моторни превозни средства в пияно състояние. Подчертава се, че изолирането на подсъдимия за един продължителен период от време няма да съдейства за постигане на целите както на специалната, така и на общата превенция. величените размери на обезщетенията за неимуществени вреди се оспорват като непосилни за реално изплащане и надхвърлящи обичайно присъжданите от съдилищата суми.

В заключение се отправя искане за отмяна на решението и връщане на делото за ново разглеждане от стадия на съдебното заседание на въззивния съд или, алтернативно, за отмяна на ефективното изтърпяване на наказанието и намаляване на обезщетенията за неимуществени вреди до уважените от първата инстанция размери.

В жалбата на гражданските ищци и частни обвинители П. П. и Д. Г. се оспорва справедливостта на присъдените в тяхна полза обезщетения за неимуществени вреди, като се твърди, че те са неоснователно занижени и не са съобразени с претърпените болки и страдания, с повишената инфлация в страната, ескалиращата световна криза и присъжданите обезщетения в Европейския съюз и други страни. С тези аргументи се иска изменение на решението на апелативния съд в гражданската му част и уважаване на гражданските искове в претендиращия размер.

В съдебното заседание пред касационната инстанция защитниците на подсъдимия поддържат жалбата по изложените в нея съображения, като цитират съдебна практика, която ги подкрепя.

Повереникът на жалбоподателите - граждански ищци и частни обвинители П. П. и Д. Г. настоява за увеличаване на размерите на присъдените в тяхна полза обезщетения.

Повереникът на частния обвинител и граждански ищец М. Г. , упълномощен чрез нейния настойник Д. Г. , изразява становище за справедливост на въззивното решение.

Прокурорът пледира за уважаване на жалбата на подсъдимия и отлагане на изтърпяването на наложеното наказание лишаване от свобода по реда на чл. 66 , ал.1 от НК, тъй като превъзпитанието на М. С. е започнало от момента на деянието. Прокурорът отбелязва и световната известност на подсъдимия, постигната с дългогодишен труд и свързва с нея положителната характеристика на личността му. Представителят на обвинението счита жалбата на гражданските ищци за неоснователна.

Подсъдимият в последната си дума пред касационната инстанция изразява дълбоко съжаление за фаталните последици от извършеното деяние, като заявява, че е осъзнал вината си и ежедневно изживява обществения укор за стореното.

Върховният касационен съд, второ наказателно отделение, след като обсъди доводите на страните и извърши проверка в пределите на чл.347, ал.1 от НПК, установи следното :

Окръжният съд в гр. Б. с присъда № 14 от 30.01.2008 г. по нохд № 292/2007 г. признал подсъдимия М. Е. С. за виновен в това, че на 05.08.2007 г., на второстепенен път И-99, при управление на моторно превозно средство в пияно състояние нарушил правилото на чл.21, ал.2 във връзка с ал.1 от ЗДвП, като по непредпазливост причинил смъртта на П. Г. П. и тежка телесна повреда и три средни телесни повреди на М. К. Г. , поради което и на основание чл. 343, ал. 3, б."б" във връзка с ал. 4 във връзка с ал.1 и чл. 342, ал.1 НК и във връзка с чл.373, ал.2 НПК във връзка с чл.55, ал.1, т.1 от НК го осъдил на две години и шест месеца лишаване от свобода. На основание чл. 66, ал. 1 от НК съдът отложил изпълнението на така определеното наказание за срок от пет години, считано от влизане на присъдата в сила. Подсъдимият бил оправдан по повдигнатите обвинения за нарушение на чл. 5 ,ал.2, т. 3, чл.6, т.1 и чл. 20, ал.2 от ЗДвП и по чл. 47, ал. 3 и чл. 63, ал.2, т.1 отППЗДвП.

На основание чл.343г във връзка с чл.37,ал.1, т.7 от НК съдът лишил подсъдимия от правото да управлява моторно превозно средство за срок от четири години от влизане на присъдата в сила.

Със същата присъда М. С. бил осъден да заплати на всеки от гражданските ищци и частни обвинители Г. П. П. и Д. С. Г. по 90 000 лева, представляващи обезщетение за понесените от тях неимуществени вреди, ведно със законната лихва от датата на увреждането до окончателното изплащане на сумите, както и по 4 815, 75 лева обезщетение за понесените имуществени вреди, ведно със законната лихва от увреждането до окончателното изплащане. В останалата част до предявените размери от 250 000 лева исковете за неимуществени вреди били отхвърлени.

Подсъдимият бил осъден да заплати на гражданската ищца и частен обвинител М. К. Г. сумата 80 000 лева, представляваща обезщетение за претърпените неимуществени вреди^ ведно със законната лихва от датата на увреждането до окончателното изплащане на сумата. В останалата част искът, предявен от временния попечител на М. Г. за сумата 2 000 000 лева, бил отхвърлен.

В тежест на подсъдимия съдът възложил и сторените по делото разноски и дължимите държавни такси.

Апелативният съд в гр. Б. с решение № 36 от 07.05.2008 г. по внохд № 57/2008 г. потвърдил изцяло първоинстанционната присъда.

Върховният касационен съд, първо наказателно отделение, с решение № 399/27.10.2008 г., отменил въззивното решение на основание чл. 354, ал. 3, т. 2 от НПК и върнал делото на апелативния съд за ново разглеждане от стадия на съдебното заседание. Мнозинството на съдебния състав /решението е постановено при особено мнение на докладчика по делото/ констатирало, че предходната инстанция не е изложила съображения в отговор на доводите, изтъкнати във въззивния протест и жалби, свързани с материалната незаконосъобразност и явната несправедливост на наказанието. В отменителното решение е отбелязана сериозната трудност за проверка на процеса по оценъчната дейност на съда поради неясните, неточни и лаконични съждения, свързани с приетите фактически обстоятелства, релевантни за правилната индивидуализация на наказанието.

При новото разглеждане на делото Апелативният съд в гр. Б. с решение № 166 от 30.12.2008 г./ постановено с особено мнение на съдията докладчик/ изменил частично присъдата на Окръжния съд, като

- отменил приложението на чл.66 от НК и постановил М. С. да изтърпи наложеното наказание от две години и шест месеца лишаване от свобода при първоначален лек затворнически режим.
- увеличил присъдените обезщетения на Г. П. П. и Д. С. Г. от 90 000 лева на 120 000 лева за всеки от тях и на М. К. Г. от 80 000 лева на 150 000 лева, като осъдил подсъдимия да заплати още 5 200 лева държавна такса върху увеличените размери на исквете

По касационната жалба на подсъдимия

Жалбата е частично основателна.

Настоящият съдебен състав не споделя твърдението на касатора за съществено процесуално нарушение, допуснато от въззивния съд, поради липса на мотиви относно начина на изтърпяване на наложеното наказание лишаване от свобода. Аргументацията на второинстанционното решение, въпреки ограничението ѝ обем, в достатъчна степен разкрива вътрешното убеждение на съда и не осуетява касационната проверка за неговата правилност. На стр.5 и стр.6 са изложени съображения за вида, размера и начина на изтърпяване на определената на подсъдимия санкция . Апелативният съд е изразил съгласие с дефинираните от първостепенния съд отегчаващи и смекчаващи отговорността обстоятелства и констатирания превес на отегчаващите. След това е припомнил, че съгласно чл.55, ал.1, т. 1 от НК максималният възможен размер на наказанието е до три години лишаване от свобода, тъй като подсъдимият е признал изцяло фактите, изложени в обстоятелствената част на обвинителния акт и делото е разгледано по реда на Глава 27 от НПК "Съкратено съдебно следствие в производството пред първата инстанция". На базата на тези констатации съдебният състав е заключил, че наказанието две години и шест месеца лишаване от свобода е близо до легалния максимум и е справедливо. В разсъжденията си относно начина на изтърпяване на тази санкция съдът редакционно е използвал техниката на инкорпориране на част от мотивите на първата инстанция относно релевантните факти, като е изброил някои от тях - положителните характеристични данни за личността на подсъдимия, отсъствието на противообществени и противоправни прояви, изрядното процесуално поведение и самокритичност. Въззивният съдебен състав обаче се е разграничил от извода на предходната инстанция, че тези обстоятелства правят отлагането на изтърпяването на наказанието съответно на целите на генералната превенция, като е противопоставил следните доводи -извършено е тежко престъпление по смисъла на чл. 93, т.7 от НК с тежък вредоносен резултат /смърт на едно лице и тежка телесна повреда на друго/, а М. С. , макар да бил рекламно лице на национална кампания против шофирането в пияно състояние, управлявал моторно превозно средство след употреба на алкохол! Според апелативния съд приложението на чл. 66, ал.1 от НК дава изключителен приоритет на индивидуалната превенция за сметка на генералната и тази несправедливост може да се отстрани, като се постанови ефективно изтърпяване на лишаването от свобода за срок от две години и шест месеца при първоначален общ затворнически режим.

Направеният преглед на въззивното решение доказва, че не е налице дефицит на информация до степен на липса на мотиви по смисъла на чл. 348, ал. 3, т.1 от НПК, поради което искането на защитата на подсъдимия за неговата отмяна и връщане на делото за ново разглеждане следва да се отхвърли.

Касационната жалба е основателна в частта ѝ, с която се оспорва справедливостта на въззивното решение поради отказа на съда да приложи института на условното осъждане по чл.66 от НК.

Апелативната инстанция се е позовала на тежестта на настъпилия вредоносен резултат и на дефинираната от чл.93, т. 7 от НК квалификация на престъплението по чл. 343, ал. 3 ,б."б" във връзка с ал.4 от НК като тежко и по този начин априорно е изключила възможността в тези случаи изобщо да се приложи условно осъждане. Това обобщаващо разбиране няма законова подкрепа и не е съобразено с хуманната идея на наказанието. Съдът е допуснал нарушение и на чл.56 от НК, като е отчел повторно при индивидуализация на наказанието обстоятелства, съобразени от закона при определяне състава на престъплението. Прилагането на условното осъждане винаги е строго конкретен въпрос, чието обсъждане не се изключва за нито една категория престъпления , стига да са налице предвидените в чл.66 , ал.1 от НК предпоставки - да е наложено наказание лишаване от свобода за срок до три години, лицето да не е осъждано на лишаване от свобода за

престъпление от общ характер и съдът да установи, че за постигане на целите на наказанието и преди всичко за поправянето на осъдения не е наложително да изтърпи наказанието.

Отсъствието на преходни осъждания на подсъдимия и размерът на определената санкция в настоящия случай правят задължителна преценката за отлагане на нейното изтърпяване. Апелативният съд е отхвърлил тази възможност, като е игнорирал решаващия критерий на чл.66, ал.1 от НК - постижимостта на поправянето на подсъдимия извън условията на затворническата среда.преквайки преходната инстанция, че е дала изключителен приоритет на личната превенция, въззивната инстанция е пренебрегнала обстоятелства по делото, които имат решаващо значение за процеса на превъзпитание на подсъдимия и преодоляване на психическите му нагласи, довели да извършеното престъпление. Видно е от материалите по делото, че подсъдимият е с изключително позитивни характеристични данни и преди деянието е водил безукорен начин на живот. Поведението му като водач на моторно превозно средство не разкрива многобройни или тежки нарушения на правилата за движение. До момента на инцидента не е наказван за употреба на алкохол. Според съдебно-медицинската експертиза по време на пътнотранспортното произшествие се е намирал в лека степен на алкохолно опиянение. Веднага след катастрофата М. С. се е притекъл на помощ на пострадалите, опитал се да ги извади от повредения автомобил и призовал за помощ. В хода на цялото наказателно производство той съдействал за приключването му в разумен срок, показвайки уважение към провежданата процедура. Апелативният съд не е оценил адекватно и стремежа на подсъдимия да компенсира понесените от пострадалите неимуществени вреди с изплащането на значителни суми преди задължението му да е определено с влязъл в сила съдебен акт.

В обжалваното решение известността на подсъдимия е изтълкувана изключително в негова вреда, като е акцентирано върху разминаването между поведението му като водач на моторно превозно средство и рекламния образ, който той изградил като лице на кампанията срещу шофирането в пияно състояние. Общественото разочарование несъмнено увеличава укоримостта на поведението на подсъдимия, но неговото влияние върху степента на обществената му опасност и свързаната с това адекватна мярка на наказателната принуда не бива да се надценява. След като престъплението, извършено от М. С., е предмет на коментар в контекста на измамените публични очаквания към личността му, би следвало да се отчете и настъпилата негативна промяна в отношението към него и загубата на престиж и популярност, постигнати с цената на дългогодишни усилия. Обществените настроения не бива да имат решаващо значение в процеса на индивидуализация на наказанието на плоскостта на начина на изтърпяването му, тъй като те са фактор извън тези, които законодателят е предвидил в чл.66, ал.1 от НК. Обобщено, настоящият състав намира, че за поправянето на подсъдимия не е наложително той да изтърпи наказанието, което следва да бъде отложено с максималния предвиден от закона срок пет години. По този начин ще се реализира напълно предупредителният потенциал на условното осъждане, тъй като през целия този период е реална заплахата М. С. да изтърпи отложеното наказание.

Прилагането на условното осъждане с максимален изпитателен срок не противоречи и на целите на генералната превенция. Те се намират в диалектическа връзка с целите на личната превенция и се реализират чрез нея без да са в конкурентно съотношение помежду си. Не би могло да се очаква, че наказание, чиято строгост надхвърля необходимото за поправяне на осъдения, ще въздейства възпитателно и предупредително върху останалите членове на обществото. Идеята за санкцията единствено като назидание за останалите членове на обществото е чужда на българската наказателна система. Само справедливото по вид, размер и начин на изтърпяване наказание може да изпълни и превантивната функция на наказателноправната репресия. Налице е касационното основание на чл.348, ал.5, т.2 от НПК за ревизия на обжалваното решение с приложение на чл.66 от НК относно определената на подсъдимия санкция лишаване от свобода.

Настоящият съдебен състав намира за частично основателни оплакванията на касатора относно справедливостта на обезщетенията за неимуществени вреди в полза на гражданските ищци след корекцията им от апелативния съд.

Въззивната инстанция се позовава на чл.52 от ЗЗД и е увеличила обезщетенията на всеки от родителите на починалия П. П. от 90 000 лева на 120 000 лева, а на М. Г. - от 80 000 лева на 150 000 лева с аргумента, че така се постига справедливо репарирание на претърпените от тях неимуществени вреди.

Неимуществените вреди нямат стойностно изражение и не подлежат на аритметично изчисляване. Тяхната същност са болките и страданията от загубата на близки хора или на други неоченими блага, каквото е човешкото здраве. Основанието на исковите на ищците е доказано, но размерът им надхвърля границите, очертани от релативния критерий на чл.52 от ЗЗД - по справедливост. Този критерий не е абстрактен и държи

сметка за характера на деянието, последиците от него, вида и степента на вината и тежестта на увреждането. Легалният термин "по справедливост" до голяма степен е изпълнен с морално съдържание и отразява обществената оценка на засегнатите нематериални вреди. Ето защо при тяхното възмездяване е от значение и създадения от съдебната практика ориентир, относим към аналогични случаи, тъй като в сферата на нематериалните ценности равенството в обществото намира най-чист израз.

Преценено от горните позиции обезщетението от 120 000 лева за всеки от гражданските ищци Г. П. и Д. Г. е завишено и следва да бъде намалено до размера от 100 000 лева. Загубата на сина им П. не би могла да бъде компенсирана, но тези суми до известна степен могат да облекчат понасяните от тях негативни емоции.

Повереникът на М. К. Г. е предявил иск за обезщетение за понасяните от нея неимуществени вреди в размер на 2 000 000 лева. Важният от апелативния съд размер от 150 000 лева надхвърля присъденото обезщетение за смъртта на П. П. за всеки от родителите му, както и установените от съдебната практика стандарти. Тъй като съдът се е позовал и на продължителното лечение на ищцата се налага уточнението, че предявеният иск няма отношение към евентуалното обезщетение за имуществени щети, свързани с терапията на М. Г. В настоящия процес се търси възмездяване единствено на понесените болки и страдания от причинените й телесни увреждания, а всички искания за направени разходи за лекарства и болнични процедури имат място в отделно гражданско производство.

С оглед посочените вече критерии и съдебната практика обезщетението следва да се намали до 90 000 лева.

Над така определените размери претендираните и присъдени обезщетения се отдалечават от критерия за справедливост по чл.52 от ЗЗД и придобиват наказателна функция.

По жалбата на гражданските ищци и частни обвинители П. П. и Д. Г.

Жалбата се отнася единствено до присъденото обезщетение, което жалбоподателите намират за несправедливо, тъй като несъответства както на понесените от тях болки и страдания като родители на починалия П. П., така и на инфлационните процеси в страната и присъжданията в Европейския съюз и другаде обезщетения за неимуществени вреди.

Жалбата е неоснователна

По-горе по повод жалбата на подсъдимия бяха изложени част от съображенията на настоящия състав за отхвърляне на искането на ищците за увеличаване на присъдените им обезщетения. Към тях е необходимо да се прибави още, че от датата на увреждането до присъждането на обезщетенията /част от тях вече са изплатени от подсъдимия/ не е изминал период от време, в който да са настъпили сериозни инфлационни процеси, лишавачи от реална стойност уважената част от исковите. Сравнението с присъжданията в Европейския съюз и други страни обезщетения е неуместно поради твърде различната икономическа ситуация в страната, в рамките на която се оценяват всички парични претенции, включително тези, които се отнасят до неимуществени ценности.

Водим от горното и на основание чл. 354, ал.2, т.1 и т. 3 във връзка с ал.1, т. 3 и чл.348, ал.5, т.2 от НПК Върховният касационен съд, второ наказателно отделение

РЕШИ:

ИЗМЕНЯВА решение № 166 от 30. 12. 2008 г. по внохд № 232/2008 г. на Апелативния съд в гр.Б., с което е изменена присъда № 14/30.01.2008 г. по нохд № 292/2008 г. по описа на Окръжен съд- Б., като

• на основание чл. 66, ал.1 от НК отлага изпълнението на наложеното на М.Е.С. наказание от 2/две/ години и 6 /шест/ месеца лишаване от свобода за срок от 5 /пет/години, считано от влизане на присъдата в сила

- намалява присъденото обезщетение за неимуществени вреди в полза на Г.П.П. и Д. С. Г. от 120 000 /сто и двадесет хиляди/ лева на 100 000 /сто хиляди/ лева за всеки един тях и в полза на М.К.Г. от 150 000 /сто и петдесет хиляди/ лева на 90 000 /деветдесет хиляди/ лева
- намалява размера на допълнително присъдената държавна такса от 5200 /пет хиляди и двеста/лева на 800 /осемстотин/ лева

ПОТВЪРЖДАВА решението в останалата му част.

РЕШЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: [подпис]

ЧЛЕНОВЕ: 1. [подпис]

2. [подпис]